

ОБОБЩЕНИЕ НА НЯКОИ ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО ОТНОСНО ОЧАКВАНАТА СЪДЕБНА РЕФОРМА, ПРОВЕДЕНО ОТ СЪЮЗА НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

За периода от 20 до 31 декември 86 съдии са попълнили анкетата, съставена и разпространена от УС на ССБ. От тях повече от половината са съдии в районен съд /52,3 %/, една трета са съдии в окръжен съд /29,1 %/, близо 15 % съдии в административен съд, около 10 % съдии в апелативен съд и малък брой съдии от специализиран съд, ВКС и ВАС.

От попълнителите анкетата 83,7 % са със стаж в съдебната система над 12 г.

Мнозинството от анкетираните желаят **сериозни промени** в редица направления от организацията и ръководството на настоящата съдебна система. Така например:

- Едва 9% са за запазване на сегашната структура на ВСС, останалите над 90% са за промени;
- 13% са за запазване на досегашната продължителност на мандата на членовете на ВСС, останалите 87% са за различна от тази продължителност;
- Настоящият начин на формиране на Съдийската колегия на ВСС /6:6/ също среща минимална подкрепа – под 5%. Останалите са за промяна на това съотношение;
- Досегашният формат на конкурсите да повишаване и преместване на съдии също среща ниска подкрепа – 10%. 90% от анкетираните правят предложения за прилагане на други формати;
- Също така, малко над 10% подкрепят досегашния начин на атестиране, мнозинството са за промяна на механизма;
- Почти идентични са и нагласите по отношение на структурата на ИВСС – 9% за запазване, 91% - за промяна.

Ако сегашната организация и ръководство на съдебната система, формата на конкурсите, начините на командироване и разликите във възнагражденията на съдиите от различните нива на системата срещат висока степен на неприемане и критичност, то предложенията за това, какви да бъдат промените, са значително по-разнообразни и по тях не винаги съществува ясно изразен консенсус.

I. Мнението на анкетираните съдии според степента на консенсус:

1. Промени, по които има висока степен на единодушие и които могат да бъдат предложени за реализиране:

- ВСС да се раздели на два отделни съвета – един на съдиите и един на прокурорите и следователите – 84% подкрепа;
- Да се намали мандатът на ВСС – 97% подкрепа;
- Необходимост от съществуване на механизъм за отзоваване на членове на СК на ВСС, избрани от съдиите – 90% подкрепа;
- Да се намали числеността на парламентарната квота във ВСС – 98 % подкрепа;
- При евентуалното запазване на съотношението 6:6 между двете квоти, да се предвидят квалифицирани мнозинства или друг механизъм, даващи превес на гласовете на съдии, избрани от съдии – 93 % подкрепа;
- Да се извършва одит на системата за електронно гласуване при избор на членове за ВСС – 97% подкрепа;
- Да се преодолее съществената разлика във възнагражденията на различните нива в системата чрез нормативно изменение - 72% подкрепа;

- Да се промени редът за обжалване на конкурсите – 79% подкрепа.
- Да се предвиди максимален срок от една година за командироване в един съд, който независимо от промяна на основанието за командироване да не може да бъде удължаван – 72% подкрепа;
- Да се осигури добре работеща ЕИСС, облекчаваща работата на съда и подобряваща достъпа на гражданите до правосъдие;
- Да се преосмислят структурата и съставът на ИВСС. ИВСС да се раздели на два инспектората - един за съдиите и втори за прокурори и следователи – 91% подкрепа.

2. Промени, по отношение на които мнозинството от отговорилите искат промяна, но мненията относно начина, по който да се извърши промяната, са разделени на две или три големи групи, като по тях трябва да се вземе решение кое становище да се подкрепи:

- Начин на формиране на състава на СК на ВСС и начин на работата му – колко да бъдат членовете, избирани от съдии и колко – избирани от парламента; дали да е постоянно действащ или не. Тук има три по-големи групи от мнения и още няколко различни позиции, които не са пренебрежим дял.
- При запазване структурата на ВСС на две колегии да се ограничат ли или не правомощията на Пленума на ВСС – 48% са за ограничаване на правомощията, 52% - против;
- Продължителност на мандата на членовете на ВСС. Тук се очертават две относително големи групи - по 33% споделят тезите, съответно за 3 години без право на втори мандат и за 4 години без право на втори мандат; Останалите 33% са разпръснати между различни други съотношения;
- Единодушие по отношение на необходимостта от одит на системата за електронно гласуване при избор на членове за ВСС, но полярни мнение кога да става това – 49% са за периодично одитиране, 48% - за одит преди всеки избор;
- Силна поляризация по въпроса кога да се провеждат конкурсите за съдии – 50% са за едновременно провеждане за всички съдилища от едно ниво, а 47% - провеждане на отделни конкурси за освободените места;
- Обжалването на конкурсите – 58 % са за това те да се обжалват пред смесен 5 членен състав на ВКС и ВАС. Останалите анкетирани се разделят на две равни групи /по около 21%/ – обжалването на конкурсите за общите съдилища да става пред ВАС, а тези за административните – пред ВКС; и да се запази досегашния модел на обжалване само пред ВАС.

3. Промени, по които има широк спектър от мнения и по които трябва да се търси по-нататъшен диалог и консолидация

- Широка палитра от мнения по отношение изискванията към членовете на ВСС, избрани от парламентарната квота;
- По отношение на формата на конкурсите за повишаване и преместване също няма изградено единно становище. Логично е, въпроси, които засягат кариерното развитие на съдиите, да предизвикват много различни мнения. Това касае както осъществяването на атестирането, така и провеждането на конкурсите.

II. Мнението на анкетиранияте съдии по теми:

1. Относно модела и структурата на ВСС

- Относно модела на ВСС, мнозинството от отговорилите /68,6 %/ считат, че най-удачен е постоянно действащ, но заседаващ на сесии съвет, като членовете му не се откъсват от работата си на съдии. Значителна част /18,6%/ приемат за удачен друг модел – смесен състав от постоянно заседаващи членове и такива, които не са откъснати от съдийската си работа. За запазване на сега действащия модел становище са изразили 10,5 %.
- Решително мнозинство /83,7 %/ изразява становище, че ВСС трябва да се раздели на два съвета – един на съдиите и един на прокурорите и следователите. За запазване на сегашната структура становище са изразили 9,3 %.
- При отговор, съгласно който структурата на ВСС следва да бъде запазена на две колегии, на въпроса, дали трябва да се ограничат правомощията на Пленума на ВСС, 82 % от съдиите са отговорили почти по равно – 52,4 % положително и 47,6 % отрицателно.
- От тези, които са отговорили, че правомощията на Пленума на ВСС следва да бъдат ограничени, 29% са изразили мнение, което може да бъде обобщено в следния смисъл: Пленумът да не взема решения по отношение: изборите на председатели на ВКС и ВАС; изборите за председатели на съдилища; съдебната карта; определяне на щата на съдилищата и на тяхното финансиране; въвеждането на информационните системи. Мнението на съдиите е, че не е удачно, прокурори и следователи да решават въпроси, които се отнасят до специфичната работа на съдилищата.

2. Относно продължителността на мандата на членовете на ВСС и възможността, членовете му да бъдат отзовавани

- Равен брой от отговорилите /по 33,7 %/ считат че продължителността следва да бъде 3 или 4 години, без право на повторен мандат; 17,4 % - 3 години с право на повторен мандат, а 12,8 % - 5 години без право на повторен мандат /както е по сега действащия ЗСВ/.
- Мнозинство от 89,5 % от отговорилите са на мнение, че следва да съществува механизъм за отзоваване на членове на Съдийската колегия, избрани от съдии.

3. Относно формиране на състава на съдийската колегия на ВСС

От отговорилите 86 съдии 44,2 % считат, че съотношението между съдиите, избрани от съдии, към членовете на СК, избрани от парламента, следва да бъде 10 към 2; 24,4 % - 9 към 3; 20,9% - 8 към 4 и 8,1 % - 7 към 5.

Обобщено – мнозинството от отговорилите са на мнение, че броят на членовете на СК, избрани от съдиите, следва значително да надвишава броя на тези, избрани от парламента.

4. Относно системата за електронно гласуване за избор на членове на ВСС

От отговорилите 86 съдии само 4,7 % считат, че не е необходим одит на системата за електронно гласуване. 48,8 % са на мнение, че системата следва да бъде сертифицирана периодично, а 47,7 % - че трябва да се прави одит на системата преди всеки избор.

5. Относно изискванията към кандидатите за членове на ВСС от парламентарната квота

- На този въпрос почти по равно е отговорено, че те трябва да са действащи съдии /15,1 %/ и да не са действащи магистрати /14 %/. Преобладаващите отговори са за изискуем стаж над 15 години /11 отговора/, стаж над 10 години – 9 отговора; за минимален стаж

от 5 години са отговорили 5 съдии, а за стаж над 20 години – 4. Нагласата очевидно е, че и за парламентарната квота се очаква да бъдат избрани опитни юристи с утвърдена професионална биография.

- На въпроса дали членовете на парламентарната квота следва да бъдат избрани с квалифицирано мнозинство от Народното събрание 72,2 % са отговорили положително, а 27,9% - отрицателно. Очевидно мнозинството от отговорилите съдии считат, че изборът с квалифицирано мнозинство е гаранция за по-качествен избор и предпочитат да се запази сегашното положение.
- На въпроса, дали при евентуалното запазване на съотношението 6 към 6 между съдиите, избрани от съдии и тези, избрани от НС, следва при вземане на решения да се предвидят квалифицирани мнозинства или друг механизъм, даващи превес на гласовете на съдии, избрани от съдии, отговорът е категоричен – 93 % положителен и 7 % отрицателен.

6. Относно конкурсите и атестирането

На въпроса, какъв да е форматът на конкурсите за повишаване и преместване са дадени 86 отговора. От отговорилите само 10,5 % са за запазване на досегашната система. Почти по равно са останалите две основни мнения, които могат да бъдат обобщени, че конкурсите следва да се провеждат по документи и чрез събеседване по въпроси, касаещи констатациите в атестациите, виждането на кандидатите за съответната длъжност, тяхната мотивация за заемането ѝ /без изпит по правни материи/, като този конкурс да се провежда от КАК при СК на ВСС или от нарочно избрана комисия.

12. На въпроса как да се обявяват и провеждат конкурсите са дадени 86 отговора. От тях 50 % считат, че конкурсите следва да се провеждат едновременно за всички съдилища от едно ниво в системата, а 46,8 % - че конкурсите следва да се провеждат на отделни конкурси за освободените места в рамките на всеки отделен съд.

7. Относно външните назначения

От отговорилите 86 съдии, 70,9 % считат, че външни назначения следва да са допустими само на районно и окръжно ниво. Изразява се съгласие да бъде определен процент от свободните места за външни назначения, който в отговора варира между 5% и 20 %.

8. Относно обжалване на конкурсите

- От дадените 86 отговора е видно, че 58,1 % считат, че резултатите от конкурсите следва да бъдат обжалвани пред смесен 5-членен състав от съдии от ВКС и ВАС. 20,9 % са на мнение, че следва да се запази настоящата компетентност на ВАС, а същият процент – 20,9 изпазват становище, че конкурсите за общите съдилища следва да се обжалват пред ВАС, а тези за административните съдилища – пред ВКС.
- Мненията на отговорилите относно правилата на обжалване са, че това производство следва да бъде уредено като бързо /77,9 % от отговорилите/. Одобряват се следните предложения: да се предвиди възможност да се обжалва класирането на конкретен участник в конкурса – 34,9 %; да се предвиди, че с всяка жалба се обжалва целият конкурс и всички жалби да се разглеждат в едно производство /23,3 %/. Предвидената опция в анкетата, основанията за обжалване да бъдат само процесуални и фактически грешки, но не и оценъчната дейност на съответния орган, е одобрена от 19,8 % от анкетираните.

- От отговорилите 86 съдии само 11,6 % са на мнение, че атестирането следва да продължи по действащите досега правила. 50 % считат, че само КАК към ВСС следва да извършва тази дейност.

9. Относно командироването

- Видно от отговорите, сега действащата практика на командироване се подкрепя от по-малко от 10 % от колегите. Най-приемливи са следните две опции, за командироване: С решение на общото събрание на съответното отделение на горния съд /39,5 %/ или от председателя на горния съд при условията на обвързана компетентност съобразно класирането от последния проведен конкурс за незаета щатна длъжност /38,4 %/.
- От отговорилите 86 съдии, 72,1 % считат, че трябва да се предвиди максимален срок от 1 година за командироване в един съд, независимо от промяната на основанието за това, а 27,9 % – че при всяка промяна на основанието за командироване започва да тече нов срок.

10. Относно възнагражденията

- Съществено надделяващо е мнението /84,9%/ , че разликата във възнагражденията на магистратите от различните нива в системата е прекалено голяма. На обратното становище са само 15,1 %.
- От тези, които считат, че разликата е твърде голяма, 72,1 % са на мнение, че проблемът следва да се разреши с изменение в ЗСВ, а 26,7 % - чрез промяна в Таблица 1 от ВСС.
- Ако посочената разлика следва да бъде преодоляна чрез изменения в ЗСВ, само 34,9 % от отговорилите считат, че следва да се променят изискванията за получаване на ранг и в резултат от тези промени всички съдии следва да получат нови рангове или да загубят придобитите такива. Мнозинството обаче – 65,1 %, са на обратното становище.

11. Относно Инспектората към ВСС

Решително преобладава мнението, че ИВСС следва да се раздели на два инспектората – един за съдиите и един за прокурорите и следователните /90,7 %/.

12. Относно ЕИСС

- На въпроса относно необходимостта от спиране използването на ЕИСС до нейното усъвършенстване 66,3 % за категорично „за“, а 20,9 % „против“.
- От подадените 86 отговора, само един от респондентите е отговорил, че не знае, чия е компетентността за разработването, внедряването и поддържането на деловодната система на съдилищата. Петима съдии считат, че компетентността е на Пленума на ВСС /един с уговорката, ако се запази действащата структура на ВСС/, включително и с оглед създаване на единна система за наказателните дела. Останалите 80 са отговорили категорично, че информационната система за съдилищата следва да бъде отговорност на Съдийската колегия на ВСС. Изразено е и становище, че е добре системите на органите на съдебната власт да са свързани помежду си, включително и административните съдилища, а не да се ползват различни програмни продукти.